

Nota Bovenwijkse Kosten

De Nota Bovenwijkse Kosten (NBK) bevat een totale inventarisatie van hoofdinfrastructurele en van andere grote projecten. Het bestaansrecht van de NBK is driedelig:

- het scheppen van een financieel kader voor de realisatie van investeringen met een bovenwijkse karakter;
- het integraal tegen elkaar afwegen van dit soort investeringen gerelateerd aan de ontwikkeling van Heerhugowaard. Een duidelijke beperking hierbij is de mate van kostenverhaalbaarheid;
- het dienen als een kostenverhaalinstrument bij passief grondbeleid.

De systematiek

Bij de opzet van de NBK heeft aan de kant van de investeringen om reden van verhaal een driedeling plaatsgevonden:

- bovenwijkse kostensoorten die op grond van de Grondexploitatiewet verhaalbaar zijn (hoofdinfrastructurele voorzieningen met planbetekenis);
- bovenwijkse kostensoorten die niet verhaalbaar zijn (de zgn. gemeenschapsvoorzieningen).
- kostensoorten die rechtstreeks ten laste van de grondexploitatie kunnen worden gebracht. Deze laatste groep is geen onderdeel van de NBK. De reden hiervan is dat er sprake is van een duidelijke 100% planbetekenis, zodat acceptatie van verhaal van deze kosten juridisch houdbaar is.

Het gevolg van het bovenstaande is dat de NBK uit twee delen bestaat, te weten deel 1 met voornamelijk verhaalbare hoofdinfrastructuur en deel 2 met gebouwde en overige voorzieningen.

In de Nota Bovenwijkse Kosten deel 2 zijn projecten opgenomen met een maatschappelijk en/of economisch nut anders dan infrastructuur, zoals wijkcentra, woonservicegebieden, sport- en recreatievoorzieningen. Basis voor deze reserve is de Nota Bovenwijkse Kosten (NBK) 2005. De basis voor de opgenomen voorzieningen is de Structuurvisie 2025 en het Masterplan Voorzieningen.

Samenhang reserves

De reserves 'NBK-deel 1 Hoofdinfrastructuur', 'NBK 2 Gebouwen en overige voorzieningen' en 'Beheer en sociale structuur' zijn in evenwicht. Dat wil zeggen dat het totaal aan projecten van de NBK 1 en 2 in de praktijk uitvoerbaar zijn omdat (het gemeentelijke deel van) hun investering gedekt kan worden uit de reserve 'NBK 2 Gebouwen en overige voorzieningen' en de daaraan gerelateerde (ten laste van de gemeente komende) beheer- en onderhoudslasten uit de reserve 'Beheer en sociale structuur'. Maatschappelijke projecten worden in één keer ten laste van de reserve gebracht, bij projecten met economisch nut worden de kapitaalslasten ten laste van de reserve gebracht. Na realisatie van een individueel project moet de balans tussen beide reserves nog steeds in evenwicht zijn, zodanig dat een investering niet tot vroegtijdige uitputting van de reserve beheer en sociale structuur leidt.

In de begrotingsvergadering van 11 november 2010 is een taakstellende bezuiniging op de in de lijst NBK 2 opgenomen investeringen en daaruit voortvloeiende beheerlasten vastgesteld. De uit die projecten voortvloeiende beheer- en onderhoudslasten worden gedekt uit de reserve "Beheer en sociale structuur". Doel van het fonds is dekking van de (beheer- en exploitatie)lasten van voorzieningen als gevolg van de wijzigingen in de gemeente op het sociale en maatschappelijke investeringen.

Doelstelling reserve NBK2

De reserve NBK2 heeft als doel het faciliteren van de sociale cohesie in de stad. De reserve vertegenwoordigt een flinke som geld terwijl de besteding op voorhand (in de vorm van bestedingsplannen) nog niet (volledig) expliciet geduid kan worden. In tijden van beperking van de gemeentelijke inkomsten ligt de verleiding op de loer om "de nog niet expliciet bestemde

gelden” te gebruiken voor het gezond houden van de algemene financiële huishouding van de gemeente. Een begrijpelijke reactie en direct zichtbaar ook. Immers, het niet uitvoeren van de projecten geeft ook geen lasten binnen de begroting van de gemeente.

Dit vraagt om een duidelijke verantwoording van het “Waarom” van de reserve NBK2 in de hoedanigheid zoals nu aan u gepresenteerd. Daarvoor dient de NBK in een grotere context te worden geplaatst. De samenleving is in beweging. Decennia lang heeft de focus gelegen op groei en verbetering. Instituties dachten (en denken nog steeds) in rendementen, mensen werden (en worden nog steeds) gestuurd op het behalen van die rendementen en de welvaart groeide tot aan de hemel. Tot het moment dat deze zeepbel uiteen spatte. De een noemt het crisis (en denkt dat we daar wel overheen komen), de ander beseft dat we inmiddels in een nieuwe werkelijkheid zijn beland. Met ook een andere rol voor de overheid.

Het Rijk legt steeds meer taken decentraal neer. Het gissen in hoeverre dit nog gedacht is vanuit “rendementen” of dat Den Haag oprecht ervan overtuigd is dat “decentraal men beter in staat is aan een goede samenleving te werken”. Wij geloven in het laatste! Wij stellen ons op als de verbinder tussen al die partijen die het goede met de samenleving van Heerhugowaard hebben en niet primair het goede met zichzelf voor hebben. Concreet zijn we vandaag al in gesprek met partijen over de samenleving van morgen waarbij iedereen beseft dat het anders moet dan gisteren. Met elkaar bedenken we wat het goede is voor “de stad”. Iedereen neemt zijn of haar verantwoordelijkheid daarin. Vraag niet concreet welke oplossingen dat zullen zijn en welke uitgaven we exact denken te doen. Duidelijk is wel dat de nieuwe rol van de overheid er soms ook is om met investeringen vanuit de reserve NBK2 een impuls te geven om noodzakelijke transformaties in de samenleving mogelijk te maken.

Projecten in NBK2

In de gemeentelijke Structuurvisie 2025 staat dat Heerhugowaard een duurzame sociale en vitale stad wil zijn. Heerhugowaard gebruikt de ‘duurzaamheidsdriehoek’ People, Planet, Prosperity bij de beoordeling van ontwikkelingen. Hierbij zijn drie elementen essentieel: de mens, de natuur, de welvaart en het welzijn. De achterliggende gedachte hierbij is altijd, dat er sprake is van een duurzame ontwikkeling als één of meer kapitalen (People, Planet, Prosperity) groeit, zónder dat dit ten koste gaat van een ander kapitaal. De paragraaf ‘Heerhugowaard Leeft’ heeft het thema mensen als basis en geeft het sociaal-culturele kapitaal van Heerhugowaard weer. Hierbij passen termen als gezondheid, onderwijs, veiligheid, wonen, recreatie & toerisme en kunst en cultuur. De voorzieningen blijven goed en veilig bereikbaar, bruikbaar, toegankelijk en centraal gelegen. Voor de spreiding van de voorzieningen worden efficiency en bereikbaarheid tegen elkaar afgewogen. De gemeente vindt het van belang dat de basale ontmoetingsfunctie in iedere gebiedsdeel aanwezig is. Dit kan in een wijkcentrum, maar ook in sportkantines, kerken, scholen, zorginstellingen of seniorencomplexen.

Met de decentralisaties komen veel nieuwe taken op de gemeenten af. Het is van belang deze decentralisaties te zien als een echte fundamentele verandering, een transformatie. In de visie achter deze bewegingen in het sociale domein is dat dit moet leiden tot meer participatie en eigen kracht van de burger, minder bureaucratie, meer slimme combinaties om echte resultaten te bereiken in het sociale domein, een beperktere rol van de overheid en vermindering van de inzet van overheidsgeld. Bij de transformatie in het sociale domein is een andere rolverdeling tussen burgers, maatschappelijke instellingen en de overheid aan de orde. Het is gewenst om burgers een grotere eigen rol en verantwoordelijkheid te geven. Het gaat dan om het versterken van eigen kracht, zelfredzaamheid en zelfregie. We zijn toe aan ‘een andere manier van organiseren’, waarin de centrale waarden van onze samenleving zich verder ontwikkelen en aanpassen aan de tijd waarin we leven. Dat betekent ook een andere inrichting van besluitvorming, regie, rolverdeling en zeggenschap.

Het versterken van eigen kracht, zelfredzaamheid en zelfregie vraagt van gemeenten dat er meer dan voorheen nagedacht moet worden over de voorwaarden waaronder het voor mensen mogelijk is om die verantwoordelijkheid te dragen en hoe deze ontwikkeld en versterkt kunnen worden. Belangrijke domeinen die bijdragen aan de zelfredzaamheid en sociale stijging zijn

onderwijs, arbeid en vrije tijd. Voor de gemeentelijke rol is het van belang dat in deze domeinen op lokaal niveau een voldoende ontwikkelde infrastructuur aanwezig is. De projecten in de NBK2 zijn bedoeld om deze infrastructuur te completeren en te versterken.

De projecten in de NBK 2 zijn te verdelen in:

- welzijnsvoorzieningen
- woonservicegebieden
- sport en vrije tijd

De projecten met de wijkcentra en de woonservicegebieden zijn per gebiedsdeel beschreven, voor de overige projecten thematisch.

Welzijnsvoorzieningen en woonservicegebieden

In de NBK II zijn wijkcentra, een MFA in de Draai en vier woonservicegebieden opgenomen. In de uitwerking per gebied en project zal de planvorming geconcretiseerd moeten worden. Dit betekent in de praktijk dat de verhouding tussen maatregelen die een investering vragen en maatregelen die om exploitatie maatregelen vragen nog kunnen wijzigen. Uiteraard binnen de budgettaire taakstelling. In financiële zin levert een extra beperking in het investeringsbudget extra ruimte op in het fonds Beheer en sociale structuur om exploitatiemaatregelen te kunnen financieren. De op deze manier gecreëerde financiële ruimte kan binnen het fonds Beheer en sociale structuur geormerkt worden voor wijkcentra en woonservicegebieden.

Voorstellen per gebied:

Gebied 2.

In de nota herijking projecten 2013 gebiedsdeel 2 (BW13-0043), heeft het College de gemeentelijke visie Wonen, Welzijn en Zorg voor gebiedsdeel 2 vastgesteld. Hierin is o.a. het kader neergelegd voor de verdeling van maatschappelijke functies over de beschikbare locaties.

Wijkcentrum.

In dit gebied was in eerste instantie gekozen voor de Berckheidelaan als de logische plek voor het wijkcentrum. In dit gebied wordt met 2 supermarktketens in het kader van planontwikkeling gesproken over het realiseren van een Brede School met daarbij een investeringsbudget voor een wijkcentrum. Met de keuze binnen het onderwijs om de Jeroen Boschschool te verplaatsen naar de Draai is ook het eerder gekozen scenario voor het wijkcentrum komen te vervallen. De Ezel als buurthuisgebouw blijft beschikbaar voor welzijnsactiviteiten. Het gebouw blijkt echter van onvoldoende (bouwkundige) kwaliteit te zijn om een opwaardering tot volledig wijkcentrum zinvol te maken. Het gebouw zal nog hooguit 20 jaar meegaan. Dit betekent dat niet tegemoet wordt gekomen aan de wens van het buurthuis bestuur om een uitbouw van De Ezel voor meer vergader- en activiteitenruimte. Het is daarom niet wenselijk om nu een aanbouw te realiseren, gelet op een langere afschrijvingstermijn dan 20 jaar en een toename van de boekwaarde van het pand. In de welzijnsvisie, als onderdeel van de WWZ gebiedsvisie, is er voor gekozen om de extra ruimte voor welzijnsactiviteiten vooral te zoeken in het versterken van de welzijnsfunctie binnen het woonservicegebied bij Hugo Oord.

De Draai.

Na de begrotingsvergadering van 11 november 2010 is voor de Draai een multifunctioneel gebouw opgenomen. In het Buurtcentrum Noord (BCN) in de Draai komt een sporthal (3 delen), met ontmoetingsfunctie in het horecafunctie/sportcafé van ong. 80 m². Om die reden is het sportcafé van 40m² uitgebreid. Het horecagedeelte moet uitnodigend zijn voor iedereen. Het is de huiskamer van de wijk. Voor de overige welzijnsactiviteiten en het sportbuurtwerk is deze accommodatie eveneens beschikbaar. Een flexibele, afsluitbare ruimte als onderdeel van de horecafunctie is daarbij nadrukkelijk voorwaarde. In de bouw moet rekening gehouden worden met een laagdrempelige toegankelijkheid van het horeca gedeelte. Van buiten moet je er zo binnen kunnen stappen, zonder eerst door sportgedeelte of het activiteitencentrum heen te gaan. Uit het beschikbare bedrag voor het woonservicegebied De Draai kan eveneens 200 m² aan investeringsruimte beschikbaar komen. Met een bedrag voor een beperkte inzet van welzijnswerk in de wijk, vooral gericht op kwetsbare groepen, waaronder zelfstandig wonende ouderen met intensieve zorg en gehandicapten, kan invulling gegeven worden aan de verplichting t.o.v. ER.

Ook hier geldt dat binnen het project de Draai bekeken moet worden of dit in het buurtcentrum Zuid blijft of dat het beter gekoppeld kan worden aan een gebouw in het buurtcentrum Noord.

Woonservicegebied

De Pieter Raat Stichting (DPRS) heeft het eerdere plan voor vernieuwing van Hugo Oord op grond van wijzigingen in de AWBZ structuur moeten terugtrekken. Het leek niet meer mogelijk een intramurale voorziening, in plaats van het huidige verzorgingscentrum Hugo Oord, te (laten) bouwen. Er zou ingezet moeten worden op een volledig extramurale woonomgeving met alle zorg die daarbij hoort. De meest recente inzichten laten echter zien dat er op termijn door de snelle vergrijzing tekorten zouden ontstaan in het aantal intramurale verzorgingsplaatsen. Dat biedt DPRS de mogelijkheid om een kleiner plan te ontwikkelen waarin een combinatie van zowel intramurale als extramurale woonplekken opgenomen zijn. De intramurale woonplekken worden door de DPRS gefinancierd, de extramurale woonplekken moeten door een andere partij ontwikkeld worden. De fysieke en inhoudelijke factor die de onderdelen verbindt is het woonservicegebied. Hier kunnen ontmoetingsactiviteiten, een inlooppunt/informatiepunt, maaltijdservice, dagverzorging/dagopvang en ook dagbesteding georganiseerd worden. Dit vraagt een gemeentelijke investering van € 465.000,-- incl btw.

Gebied 3.

In gebied 3 is het wijkcentrum de Horst pas opgeleverd. Dit centrum en de samenwerkende partners moeten eerst de kans krijgen de kracht van het concept – Brede School met wijkcentrum en wijksteunpunt – te bewijzen. Ook de praktijkervaring van het effectieve werkgebied zal nog moeten blijken. Op basis van de huidige kennis kan in ieder geval geconstateerd worden dat het Arboretum als initiatief om ouderen met zorg te huisvesten niet goed uit de verf komt. Met name de exploitatie van de welzijnsdiensten (restaurant en activiteiten) halen niet het gewenste ambitie niveau. Voor het geschikt maken van reeds aanwezige gebouwen voor kwetsbare groepen (zoals onder andere het Arboretum) zal budget gereserveerd moeten blijven.

Gebied 4.

In gebied 4 is Geul / Amstel de meest voor de hand liggende locatie - uitgaande van oplevering per eind 2015 en centrale ligging - voor de realisatie van het wijkcentrum. Om het budgettaire passend te maken is de omvang van een wijkcentrum tijdelijk verlaagd wordt van 1.000 naar 750 m². De ontwikkeling is een onderdeel van het uitvoeringsplan Sociale Wijkvisie Rivierenwijk. Er is een stedenbouwkundige visie opgesteld voor de twee ontwikkellocaties in de wijk. Voor de feitelijke realisatie is een gedeelde visie met meerdere (vastgoed) partijen nodig. Het vroegst mogelijke investeringsjaar is 2017.

Voor de flankerende initiatieven moet gedacht worden aan een steunpunt in de Oostertocht, een bijdrage aan het inrichten van het omliggende gebied rond een zorginitiatief in de Rivierenwijk.

Indicatief overzicht Gebiedscentra en Woonservicegebieden in NBK 2 2013:

	<i>Planning</i>	<i>Investering</i>	<i>exploitatie /jr</i>
multifunctioneel gebouw de Draai	2020	€ 780.000	666.000
gebiedscentrum gebied 2	2014	€ 590.000 *)	233.000
gebiedscentrum gebied 4	2017	€ 2.480.000	233.000
Woonservicegebied de Draai	2020	€ 700.000	78.000
Woonservicegebied gebied, Hugo Oord	2014	€ 475.000	73.000
Woonservicegebied gebied 3, Hortensialaan	2015		73.000
Woonservicegebied gebied 3, nader bepalen	2020	€ 475.000	
Woonservicegebied gebied 4	2020	€ 500.000	46.000
		€ 6.000.000	871.000

*) Het investeringbedrag van het gebiedscentrum gebied 2 is laag t.o.v. het exploitatiebedrag doordat een deel van het investeringbedrag gedekt wordt uit de bijdrage van de verplaatsing van de ALDI naar de Berckheidelaan.

Sport en Recreatie, Naar Buiten!

Doelstelling

Sport, recreatie, en cultuur stimuleren de zelfontplooiing van mensen. Binnen de vrije tijd worden sociale netwerken onderhouden en ontwikkelen mensen hun capaciteiten. De vrije tijd is daarnaast een sterk groeiende economische sector. De belangrijkste stijgingsroutes binnen recreatie, sport en cultuur zijn: de verbreding van eigen capaciteiten, interesses en netwerken en van hobby of sport je werk maken. Van de overheid mag gevraagd worden deze routes van sociale stijging begaanbaar te houden of te maken. De ruimtelijke kwaliteit van de Nederlandse landschappen en steden zal in toenemende mate een harde voorwaarde zijn om aan de toegenomen concurrentie om bedrijvigheid en koopkracht op regionaal en nationaal niveau het hoofd te kunnen bieden. Het creëren van voorwaarden voor een adequaat voorzieningenniveau in het cluster van vrije tijd en toerisme is een taak voor de gemeente. De verantwoordelijkheid voor het werkelijk realiseren van die infrastructuur zal meer en meer bij andere partijen komen te liggen. De gemeentelijke investeringen zullen steeds meer een vliegwielt effect moeten hebben.

Naar Buiten!

Met de nota Naar Buiten! heeft de gemeente Heerhugowaard gekozen voor het stimuleren van extensieve vormen van recreatie in het buitengebied. Met het vaststellen van dit plan heeft de gemeenteraad een nieuwe koers ingeslagen om invulling te geven aan de recreatieve tekorten binnen de gemeente. Het accent lag tot dan toe op capaciteitsvergroting door het aanleggen van grootschalige groengebieden. Met het vaststellen van Naar Buiten! is tegelijk besloten om geen nieuw recreatiegebied bij de Molenweg aan te leggen en de koers te verleggen naar het vergroten van diversiteit en kwaliteit van het aanbod.

Onderdeel van de vastgestelde beleidslijn is ook een wijziging van de gemeentelijke rol. Deze was eerst zowel beleidsvormend als uitvoerend, maar moet nu vooral gezien worden als het organiseren en communiceren over de doelen van het recreatiebeleid en het faciliteren van de gewenste ontwikkeling. Een bescheidener rol in de uitvoering - ook in financiële zin - hoort daar bij. Eigenlijk komen alleen investeringen in het publieke domein (met name infrastructuur) en de specifiek benoemde speerpunten nog voor rekening van de gemeente. Een grotere rol van het particulier initiatief ligt daarmee voor de hand. De gemeentelijke overheid wordt meer één van de spelers in het netwerk in de vrijetijdsector.

Speerpunten

Met de eindrapportage Naar Buiten (RB2012140, raad 22 januari 2013) is de opstart fase van het project Naar Buiten afgerond, maar is ook duidelijk dat nog niet alle speerpunt projecten volledig uitgekristalliseerd zijn. Gebiedsontwikkeling kenmerkt zich door lange doorlooptijden. Het creëren en in stand houden van een klimaat waarin het aanbod van bedrijfsmatig recreatief toeristisch aanbod vergroot wordt zal een aantal jaren volgehouden moeten worden om werkelijk effectief te zijn. Ook de gemeentelijke investeringen kunnen over een langere periode gespreid worden. Op korte termijn zijn vooral uitgaven in het kader van het project Poldermuseum te verwachten. In de planning is hier rekening mee gehouden. De overige bedragen zijn over een langere periode gepland. Door de langere planningsperiode ontstaat financiële ruimte in het fonds, maar blijft het mogelijk voorstellen te doen om projecten uit te voeren indien deze concreet worden.

Projecten

De concreetheid van de projecten in het kader van het versterken van Recreatie & Toerisme is na 4 jaar Naar Buiten nog niet zo groot. Zoals gezegd heeft dit te maken met lange doorlooptijden in gebiedsontwikkeling. Vanuit de speerpunt project zoals beschreven in de Nota naar Buiten is onderstaand overzicht van projecten een goede invulling van de geformuleerde doelen.

- Het Poldermuseum is een van de projecten die vanaf het begin genoemd zijn in het actieplan Naar Buiten. Het is een van de parels van de Polder. Het rapport functieverbreiding geeft aan op welke wijze de functieverbreiding vorm zou kunnen krijgen. Dit is vertaald in een investering in het gebouw en het verbeteren van de bereikbaarheid. Een belangrijke voorwaarde voor de gemeentelijke investering is medewerking van het bestuur van de stichting Den Huygen Dijk.

- Met het vergroten van het toeristisch karakter van de gemeente is het belangrijk dat bezoekers hun weg weten te vinden naar de belangrijke bezoeksplekken. Een op de bezoeker ingerichte bewegwijzering draagt bij aan de gastvrijheidsbeleving van de bezoeker.
- Momenteel wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor het verbeteren van de digitale ontsluiting van “het product Heerhugowaard”. Er is een eenmalige investering nodig om de aanbevelingen van het onderzoek uit te voeren.
- In het Waterplan Heerhugowaard is een actiepoint opgenomen om daar waar dat kansrijk is om duikers doorvaarbaar te maken. Om te weten waar de kansrijke plekken zitten moet een kano kansen kaart gemaakt worden.
- In de Regio Alkmaar wordt nu hard gewerkt aan het opstellen van een toeristische visie voor de regio. Er zullen een aantal projecten uit voort komen waar de gemeente Heerhugowaard ook een bijdrage aan de uitvoering van die regionale toeristische visie zal moeten leveren.
- Voor de reconstructie Middenweg zuid is geld nodig. Hoewel geen direct toeristisch project is dit wel een van de belangrijke beeldmerken van Heerhugowaard. Indien de dubbele bomerrij om kostentechnische redenen niet terug zou komen, raken we een van onze kroonjuwelen kwijt.

Indicatief overzicht nieuwe situatie Sport & Recreatie (Naar Buiten!) in NBK II 2014:

	<i>Planning</i>	<i>Investering</i>	<i>exploitatie /jr</i>
Startbedrag		€ 1.700.000	
Uitgaven		€ 266.400	
Stand per maart 2014 (zonder rentecorrectie)		€ 1.433.600	77.500
Voorgestelde projecten:			
<i>herbestemming poldermuseum</i>		<i>450.000</i>	
<i>bereikbaarheid poldermuseum</i>		<i>120.000</i>	
<i>toeristische bewegwijzering</i>		<i>30.000</i>	
<i>verbeteren promotiestructuur</i>		<i>15.000</i>	
<i>kano kansen kaart</i>		<i>10.000</i>	
<i>bijdrage uitvoering regionale toeristische visie</i>		<i>350.000</i>	
<i>reconstructie Middenweg zuid</i>		<i>500.000</i>	

Gerlof Kloosterman, 13 maart 2014